



مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۲۲۹ (از ۱۳ الی ۲۰ عقرب ۱۳۹۶ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که به زبان های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می گردد، تا نهادهای سیاست گذار و پالیسی ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می خوانید:

۲ مقدمه

هاگ محکمه او په افغانستان کې د نړیوالو او محلي ځواکونو جنګي جرمونه

۴ د هاگ نړیواله محکمه

۴ د جنګي جرمونو احتمالي پېښې

۵ د څېړنې پیلولو تر شا سیاسي موخې؟

قضیه «دیورند» و تاثیرش بر روابط افغانستان و پاکستان

۸ خط دیورند

۸ چرا خط دیورند برای افغانستان قابل قبول نیست؟

۱۰ روابط کابل-اسلام آباد در سایه خط دیورند

۱۱ آیا قضیه دیورند حل شدنی است؟

مقدمه

په هالنډ کې د جرمونو نړيوالې محکمې تېر کال په يوه مقدماتي خپرنيز راپور کې، په افغانستان کې د امريکايي سرتېرو له جناياتو پرده پورته کړه؛ خو هغه راپور تر ډېره د نمونې په څېر يوازې د بنديانو شکنجه کولو ته اشاره کړې وه.

اوس يو ځل بيا دغې محکمې په افغانستان کې پر شوو جنگي جرمونو د خپرنې پيلولو په تړاو څرگندونې کړې دي. افغان حکومت تراوسه په دې تړاو خپل رسمي دريځ نه دی اعلان کړی؛ خو که په افغانستان کې د دغې محکمې خپرنو ته اجازه ورکړل شي، دغه محکمه به د افغان حکومت د وسله والو مخالفينو، افغان ځواکونو او په افغانستان کې مېشتو بهرنيو سرتېرو د جنگي جرمونو خپرنه وکړي. پوښتنه دا ده، چې کوم جرمونه به د دغې محکمې له خوا وڅېړل شي؟ او ايا په اوسني وخت کې د جنگي جرمونو د خپرنې تر شا سياسي موخې هم شته؟ دا او دې ته ورته پوښتنې د ستراتيژيکو او سيمه ييزو خپرنو مرکز د اوونيز تحليل د دې گڼې په لومړۍ برخه کې ځواب شوې دي.

د تحليل په دويمه برخه کې د ډيورنډ کرښې او پر افغان-پاک اړيکو يې د اغېزو په اړه لولۍ. تېره اوونۍ په افغانستان کې د برېتانيا سفير وويل، ډيورنډ د دواړو هېوادونو ترمنځ نړيواله پېژندل شوې پوله ده. په داسې حال کې چې د پاکستان له خوا د ډيورنډ کرښې په اوږدو کې د اغزن سيم غځولو گام په افغانستان کې ډېر غبرگونونه راپارولي، په دې منځ کې د برېتانيا د سفير دا ډول څرگندونې د افغان حکومت او خلکو له تاوده غبرگون سره مخ شوې.

د دغې قضیې د هوارې په اړه چې پښتون قوم يې دوې ټوټې کړې، څه موده مخکې د اروپايي پارلمان مرستيال هم په يوه ليکنه کې ويلي وو، چې اوس هغه وخت رارسېدلی چې د دغې کرښې په تړاو بيا خبرې وشي او د افغانستان تاريخي حق پر ځای شي.

د افغانستان او پاکستان تر منځ د ډيورنډ کرښې قضيه د دواړو هېوادونو په اړيکو کې يو ستر بحث دی او تل داسې ويل کېږي، چې پاکستان د افغان لوري له خوا د دغې کرښې د رسمي منلو لپاره په افغانستان کې لاسوهنې کوي. خو ايا دا قضيه په اوسنيو شرايطو کې حل کېدای شي؟ په دې تړاو تاريخي شواهد او دليلونه څه دي او افغانستان ولې دا کرښه نه مني؟ همدا راز دغې قضیې د دواړو هېوادونو پر اړيکو څومره اغېز ښندلی؟ د همدغو پوښتنو ځوابونه د تحليل په دويمه برخه کې لولۍ.

هاگ محکمه او په افغانستان کې د نړيوالو او محلي ځواکونو جنګي جرمونه



د هاگ د جنګي جرمونو نړيوالې محکمې مشري «فاتو بينسودا» تېره اوونۍ وويل، چې دغه محکمه د اجازې په لټه کې ده، خو په افغانستان کې د جنګي جرمونو تورونه وپلټي. د هغې په وينا، کافي شواهد شته دي، چې د افغانستان په جګړه کې جنګي جرمونه شوي او دوی له لومړنيو څېړنو وروسته دې پايلې ته رسېدلي، چې په افغانستان کې د څېړنو پيلولو لپاره ټول لازم حقوقي معيارونه او شرايط پوره شوي دي. که چېرې افغان حکومت دغې محکمې ته اجازه ورکړي؛ نو دا محکمه به له ۲۰۰۳ کال وروسته د حکومت د وسله والو مخالفينو، افغان امنيتي ځواکونو او امريکايي سرتېرو او سي آی اې له خوا شوي جنګي جرمونه وڅېړي. افغانستان په ۲۰۰۳ کال کې د دغې محکمې غړيتوب ترلاسه کړی دی.

دا لومړی ځل نه دی، چې د جنګي جرمونو نړيواله محکمه دا ډول څرګندونې کوي. تېر کال هم دغې محکمې په يوه راپور کې ويلي وو، چې د ۲۰۰۳ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ د امريکايي سرتېرو او سي آی اې له خوا په افغانستان کې د بنديانو د شکنجو پرمهال جنګي جرمونه شوي دي. که څه هم د امريکا د متحده ايالاتو مشرانو جرګې هم په گوانتنامو کې د بنديانو د شکنجه کولو په تړاو خپل راپور په ۲۰۱۴ کال کې خپور کړ؛ خو دا به لومړی ځل وي، چې يوه نړيواله محکمه به په افغانستان کې د کورنيو او بهرنيو امنيتي ځواکونو پر جنګي جرمونو څېړنه کوي.

دا چې د هاگ نړيوالې محکمې شاليد څه دی، په افغانستان کې د جنگي جرمونو احتمالي ډگرونه کوم دي او د فاتو بېنسودا د خبرو موخه څه ده؟ په دغه تحليل کې هڅه کوو، همدغو او دې ته ورته پوښتنو ته ځواب ووايو.

د هاگ نړيواله محکمه

د جنگي جرمونو نړيواله محکمه (ICC) د هالنډ په هاگ کې، د ۲۰۰۲ کال په جولای میاشت کې جوړه شوه. د دغې محکمې اساسي دنده دا ده، چې د دغې ادارې د تاسيس له نېټې راوروسته په غړو هېوادونو کې جنگي جرمونه، ټولوژنې، د بشر ضد جرمونه او نورې ورته قضیې وپلټي. نوموړې اداره يوازې د هغو حقيقي افرادو د جرمونو قضیې څېړي، چې عمر يې تر ۱۸ کلونو پورته وي او د تورنو کسانو رسمي پوست او مرتبه هم د دغې محکمې په صلاحیتونو څه اغېز نه لري.

د هاگ نړيواله محکمه کې د افغانستان په شمول ۱۲۲ هېوادونه غړي دي. د نړۍ له مهمو هېوادونو څخه چين، روسیې او امريکا چې د ملگرو ملتونو د امنيت شورا دايمي غړي دي، که څه هم په ۱۹۹۸ کال کې، په روم کې د دغې محکمې اساسنامه لاسليک کړې؛ خو لا يې هم د دغې محکمې غړيتوب نه دی اخېستی. دغې محکمې تراوسه ۱۰ څېړنې کړې دي؛ پر ۹ نورو څېړنو کار کوي او ۳۹ تنه يې پر جنگي جرمونو تورن کړي، چې په دې ډله کې د سوډان ولسمشر عمر البشير، د ايوريې ولسمشر لارنت گوباگو، د ليبيا معمر القذافي او د کينيا ولسمشر اوهرو کينياتا او نور دي.

د جنگي جرمونو احتمالي پېښې

له ۲۰۰۱ کال راهيسې په افغانستان کې ډېرې داسې پېښې شوې، چې ښايي د هاگ محکمه يې د جنگي جرمونو په توگه وڅېړي. د بېلگې په توگه:

لومړۍ؛ د امريکايي سرتېرو له خوا جنگي جرمونه:

امريکا د افغانستان په روانه جگړه کې په مستقیمه توگه دخيله ده او د خپل نظامي، اقتصادي او ديپلوماتيک ځواک پرمت يې دغه جگړه تراوسه روانه ساتلې ده. له همدې ځايه د روانې جگړې په هر اړخ کې د جنگي

جرمونو احتمال شته دی؛ خو موږ دلته هغو پېښو ته اشاره کړې، چې دغه احتمال پکې تر نورو زیات دی. لکه د بگرام زندان، بمبارۍ او په تېره بیا د بې پولې ډاکترانو پر روغتون خونړۍ برید او یو شمېر نورې پېښې.

دویم؛ د افغان ملېشو له خوا شوي جنګي جرمونه:

کله چې افغان طالبان کابل پرېښودو ته اړ شول، له همغه مهال راهیسې د نارسمي افغان ملېشو او امنیتي ځواکونو له خوا داسې کړنې شوې دي، چې له مخې یې برېښي چې گویا روانه جگړه یوازې د یوه توکم پر ضد روانه ده. د قلعه جنګي له خونړۍ پېښې رانیولې په شمال کې د کندز تر وروستي سقوط پورې ګڼ شمېر پېښې په دغو کې راتللي شي.

درېیم؛ د وسله والو مخالفینو له خوا شوي جنګي جرمونه:

له امریکا او افغان امنیتي ځواکونو سره په روانه جگړه کې وسله وال مخالفین په تېره بیا افغان طالبان په خونړۍ جگړه بوخت دي. افغان طالبانو په ښاري او کلیوالو سیمو کې داسې چاودنې کړې، چې تر ډېره بې گناه ملکيان پکې وژل شوي دي. د نړیوالو راپورونو له مخې، د ۲۰۰۷ او ۲۰۱۷ کلونو ترمنځ له ۱۷۰۰۰ څخه زیات ملکيان د طالبانو د چاودنو او بریدونو له کبله وژل شوي دي. خو دلته یوه باریکي دا ده، چې طالبانو د هر هغه برید او چاودنې مسؤلیت نه دی منلی، چې د ملکيانو تلفات پکې زیات پېښ شوي دي.

د څېړنې پیلولو تر شا سیاسي موخې؟

که څه هم د هاګ محکمې په خپله وروستۍ اعلامیه کې نه دي ښودلي، چې د دوی څېړنه به د چا پر ضد وي؛ خو بیا هم داسې تمه کېږي، چې د هاګ محکمه به له افغان حکومت نه نیولې تر بهرنیو ځواکونو او وسله والو مخالفینو پورې ټول افراد په خپله څېړنه کې راوغاړي.

دغه بحث داسې مهال سر راپورته کړی، چې افغان حکومت په هېواد کې دننه د یو شمېر پخوانیو او اوسنیو حکومتي چارواکو او هغو کسانو له خوا تر فشا لاندې دی، چې د طالبانو د رژیم له ړنګېدو وروسته یې په امنیتي برخه کې تر ټولو زیات رول لرلی. په بل اړخ کې امریکا هم، په نړیواله کچه د ۲۰۰۸-۱۹۹۰ پړاو په پرتله اوسمهال کم ځواک لري.

ښايي د هېواد دننه عواملو له کبله افغان حکومت د هاگ محکمې له خوا د دا ډول خپرونو له پيلېدلو څخه گټه پورته کړي؛ خو د دا ډول گټې پورته کولو احتمال د يو شمېر عواملو له کبله کم برېښي. **لومړی؛** امريکا لاهم د دغې محکمې غړې نه ده. که څه هم افغانستان د دغې محکمې غړی دی او په دغه هېواد کې د امريکايي ځواکونو له خوا د شوو جرمونو خپرنه د دغې محکمې په صلاحيتونو کې شاملېږي. **دویم؛** امريکا لا له وړاندې د هاگ محکمې له خوا د دا ډول خپرونو پيلول د افغانستان له امنيت او ثبات سره په ټکر کې گڼلي دي. **درېيم؛** دا ډول خپرونو ته اجازه به د افغان حکومت په اند، ښايي تر څه حده د افغان امنيتي ځواکونو د مورال ټيټولو په معنا هم وي. له همدې کبله ښايي افغان حکومت د دا ډول خپرونو پيلولو ته اجازه ور نه کړي؛ خو د اجازې غوښتنې ردول يې هم ناممکن برېښي؛ ځکه له يوې خوا افغانستان د دغې محکمې غړی دی او له بلې خوا افغان ولسمشر اشرف غني هم په سپټمبر مياشت کې په امريکا کې د نوموړې محکمې له مشرې سره وکتل.

قضیه «دیورند» و تاثیرش بر روابط افغانستان و پاکستان



در حالیکه اقدام پاکستان برای ساخت حصار مرزی در سراسر خط فرضی دیورند با مخالفت‌های زیادی در افغانستان مواجه شده است؛ به تازه‌گی نیکلاس کی سفیر بریتانیا در کابل، اظهار داشته است که «به نظر بریتانیا و جامعه بین‌المللی، خط دیورند سرحد رسمی میان افغانستان و پاکستان است و پاکستان حق دارد در باره مدیریت مرزهای کشورش طوری که می‌خواهد عمل کند».

وزارت سرحدات افغانستان در واکنش به سخنان اخیر سفیر بریتانیا گفته است «هیچ سند رسمی وجود ندارد که دلالت به رسمی بودن خط دیورند نماید و چنین اظهارات، خلاف اصول دیپلماتیک است». شورای امنیت ملی افغانستان نیز با نشر اعلامیه‌ای از تمام سفیران و نمایندگان سیاسی خارجی مستقر در افغانستان خواسته است که به حقوق و ارزش‌های تاریخی و ملی افغانستان از جمله خط دیورند، احترام بگذارند. مجلس سنای افغانستان اظهارات سفیر بریتانیا را محکوم کرده و آنرا مداخله آشکار در امور داخلی افغانستان و دسیسه بریتانیا در منطقه خوانده است. مجلس سنا، حکومت افغانستان را نیز به خاموشی در مورد کشیدن سیم خاردار در امتداد خط دیورند متهم کرده است.

در این تحلیل بر پیشینه خط فرضی دیورند، تاثیر این قضیه بر روابط افغانستان و پاکستان، و اینکه در حال حاضر دامن زدن به این قضیه به کجا می‌انجامد، پرداخته شده است.

خط دیورند

خط فرضی دیورند در سال ۱۸۹۳ م با امضای توافقنامه‌ای میان "هنری مورتیمر دیورند" وزیر خارجه هند بریتانیایی و امیر عبدالرحمن خان پادشاه وقت افغانستان ترسیم شد. براساس این توافقنامه، بخشی از خاک افغانستان به عنوان منطقه تحت نفوذ هند بریتانیایی در اختیار این دولت قرار گرفت.

پس از استقلال پاکستان در سال ۱۹۴۷ م، مناطق آن سوی خط دیورند به عنوان مناطق خودمختار قبایلی با پاکستان تعلق گرفت؛ ولی این خط هیچ‌گاه از سوی افغانستان و نیز برخی از احزاب مطرح در آن سوی دیورند (نشنل عوامی پارتی و حزب پشتونخوا)، به عنوان سرحد رسمی میان افغانستان و پاکستان، به رسمیت شناخته نشده است. از همین جاست که در سپتامبر ۱۹۴۷ م هنگامی که پاکستان برای کسب عضویت سازمان ملل اقدام کرد، افغانستان یگانه کشوری بود که به دلیل عدم شناخت رسمی مناطق آن سوی خط دیورند، با عضویت پاکستان در این سازمان مخالفت کرد.

پس از تشکیل پاکستان، این مسأله به عنوان یک مشکل همیشگی میان دو کشور باقی مانده است و روی سیاست خارجی پاکستان در قبال افغانستان سایه افکنده است، چون همین قضیه یکی از عواملی است که پاکستان در پی یافتن به "عمق استراتژیک" در افغانستان برآمده است.

چرا خط دیورند برای افغانستان قابل قبول نیست؟

خط دیورند که در دوران استعمار انگلیس‌ها ترسیم شده، تاکنون از سوی افغانستان به عنوان مرز رسمی به رسمیت شناخته نشده است. در رابطه به این قضیه دلائلی با جانب افغانستان وجود دارند که برای آن‌ها پاسخ‌های قانع‌کننده داده نشده‌اند:

اول: براساس تحقیق‌هایی که حسن کاکر تاریخ‌نویس معروف افغانستان در آرشیف‌های دهلی، لندن و کابل انجام داده است، هیچ سند فارسی و یا انگلیسی وجود ندارد که در آن امضای امیر عبدالرحمن خان موجود باشد.

دوم: شواهد تاریخی نشان می‌دهد که امیر عبدالرحمن خان یک نقشه خط دیورند را اصلاح نموده، ولی باز هم روی آن امضا نکرده است.

سوم: امیر عبدالرحمان از سال ۱۸۹۵ الی ۱۸۹۷م چندین نامه را به انگلیس‌ها فرستاده و مخالفت خود را در مورد برخی مناطقی که خط دیورند از آن‌ها گذشته است، به انگلیس‌ها ابراز کرده و عبور خط دیورند از آن مناطق را زیر سوال برده است.

چهارم: افغانستان در آن زمان دارای یک دولت ضعیفی بود که نماینده‌گی تمام افغانستان را نمی‌کرد؛ به همین دلیل اگر سندی با امضای امیر عبدالرحمن خان نیز پیدا شود، دولت وقت نماینده‌گی موضع تمام مردم افغانستان را نمی‌کرد.

پنجم: براساس معاهده گندمک، افغانستان پس از جنگ دوم افغان-انگلیس تا زمان جنگ استقلال، یک دولت تحت‌الحمایه بود که پالیسی‌های خارجی آن در کنترل انگلیس‌ها بوده و به همین دلیل افغانستان در آن زمان از هیچ‌گونه شخصیت بین‌المللی و صلاحیت عقد چنین توافقی برخوردار نبود.

ششم: اگر توافقنامه دیورند به عنوان یک "توافقنامه" مطرح بوده، پس چرا به تصویب پارلمان انگلیستان یا افغانستان و یا هم یکی از لویه جرگه‌ها نرسیده است.

هفتم: اگر توافقنامه دیورند یک توافق دائمی بوده، پس انگلیس‌ها چرا با هر شاه جدید برای عقد دوباره آن اقدام کرده است. چنانچه حسن کاکر نیز براساس تحقیقاتی که انجام داده، آنرا یک معاهده موقت خوانده است.

هشتم: در زمان عقد معاهده دیورند کشوری بنام پاکستان وجود نداشت و پس از خروج بریتانیا از هند، این نیم‌قاره بر دو بخش پاکستان و هندوستان تقسیم گردید؛ ازین‌رو پاکستان جانشین قانونی انگلیستان نیست و حقوق قانونی این سند -هرچند به امیر عبدالرحمن خان نیز رسیده باشد- به دولت پاکستان انتقال یافته نمی‌تواند.

نهم: در آن زمان انگلیس‌ها از یک‌سو از تهاجم روسیه بر هند ترس داشتند و از سوی دیگر نگران دست‌درازی امیر عبدالرحمن خان در مناطق قبایلی بودند. به همین دلیل توافق خط دیورند تنها به عنوان تقسیم ساحه نفوذ میان امیر عبدالرحمن خان و انگلیس‌ها بود، نه به عنوان یک سرحد رسمی.

دهم: همه‌پرسی که در صوبه سرحدی شمال غرب پاکستان (خیبر پشتونخوای کنونی) پس از تشکیل پاکستان انجام شد، به چند دلیل ناقص پنداشته می‌شود. نخست: تنها ۵۱ درصد از افراد واجد شرایط -آن هم بدون تصفیة آرای جعلی و تقلبی- در آن رفراندوم اشتراک کرده بودند. دوم: اکثریت هندوهای این صوبه که واجد

شرایط رای‌دهی بودند، در آن زمان به هندوستان مهاجر شده بودند. سوم: در انتخابات صوبه‌یی سال‌های ۱۹۳۹ و ۱۹۴۵ نیز برندهٔ انتخابات جنبش "کانگرس و خدایی خدمت‌گزار" به رهبری داکتر خان بود و "مسلم لیگ" با اجندای تشکیل پاکستان بازندهٔ انتخابات بود.

روابط کابل-اسلام‌آباد در سایهٔ خط دیورند

مناقشهٔ مرزی میان افغانستان و پاکستان در چند دههٔ گذشته موجب تنش‌ها میان کابل و اسلام‌آباد بوده است، تنش‌های که هنوز هم با قوت پا برجاست.

محمد داوود خان، نخستین رئیس‌جمهور افغانستان بود که با خط دیورند به عنوان مرز رسمی بین دو کشور مخالفت کرد و بر پیوستن مردم آنسوی خط با افغانستان تأکید داشت که این مسئله به تنش‌ها و حتی خطر درگیری بین دو کشور نیز در آن زمان رسید.

پس از سقوط حکومت محمد داوود خان و روی کار آمدن رژیم خلق و بعداً تجاوز شوروی سابق بر خاک افغانستان، کشور از هر نگاه با ضعف تدریجی جدی روبرو شد؛ در دوران جهاد علیه شوروی سابق؛ دورهٔ حکومت مجاهدین؛ دوران جنگ‌های داخلی و نیز رژیم طالبان با وجود خواست‌های مکرر پاکستان، تمامی حکومت‌های افغانستان خط دیورند را به حیث سرحد رسمی میان دو کشور به رسمیت نشناخت.

پس از سال ۲۰۰۱ در هر دو دورهٔ ریاست جمهوری حامد کرزی نیز قضیهٔ دیورند روی روابط دو کشور سایه افکنده بود. کرزی برها اعلام کرد که خط دیورند را به رسمیت نمی‌شناسد.

با روی کار آمدن حکومت وحدت ملی تنش‌ها میان دو کشور به حدی بیشتر شد که به درگیری‌های مرزی میان دو کشور نیز انجامید. در این زمان نسبت به دوره‌های گذشته، بیشتر به این قضیه دامن زده شده است. ساخت دیوار آهنی و سیم خاردار در امتداد خط دیورند از سوی پاکستان که در برخی مناطق شماری از قریه‌ها را به دو حصه تقسیم می‌کند، نیز باعث تشدید تنش‌ها در روابط کابل و اسلام‌آباد گردیده است. چنانچه رئیس‌جمهور غنی در واکنش به این اقدام پاکستان، ماه گذشته در ولایت پکتیا اظهار داشت: «آنانی که می‌خواهند با سیم خاردار مردم ما را از هم جدا سازند، باید دوباره فکر کنند».

آیا قضیه دیورند حل شدنی است؟

پاکستان تلاش دارد با استفاده از هرگونه فشار، دولت افغانستان این خط را به رسمیت بشناسد. در زمان حکومت وحدت ملی برخی سیاسیون و فعالان مدنی از توافقات مخفی این حکومت در مورد قضیه دیورند نیز سخن گفته‌اند، به خصوص زمانیکه روی عملیات در دو طرف خط دیورند توافق صورت گرفت. اخیراً اعضای مجلس سنای افغانستان نیز، حکومت را در خصوص ساخت حصار مرزی در امتداد خط دیورند به معامله‌گری با اسلام‌آباد متهم کرده است، اما حکومت وحدت ملی همواره چنین ادعاها را رد کرده و این قضیه را مافوق صلاحیت‌های خود دانسته است.

از سوی دیگر، برخی کشورها نیز در تلاش به رسمیت شناختن خط دیورند هستند. چنانچه مارک گروسمن نماینده خاص آمریکا برای افغانستان و پاکستان در سال ۱۳۹۱ هـ ش گفته بود: «دیورند مرز رسمی بین دو کشور است» و سفیر وقت آمریکا در کابل اظهارات او را تایید کرده و گفته بود که «نه تنها آمریکا بلکه اکثریت کشورها خط دیورند را به عنوان مرز رسمی میان دو کشور می‌شناسند». اکنون بار دیگر سفیر بریتانیا در افغانستان این قضیه را همان گونه مطرح کرده است.

در کنار تلاش‌های همیشگی پاکستان و اظهارات دیپلمات‌های خارجی، برخی افراد و حلقه‌های سیاسی در داخل کشور نیز به رسمیت شناختن خط دیورند از سوی افغانستان دامن می‌زند. به باور آن‌ها، همین قضیه باعث مداخلات پاکستان در افغانستان گردیده و تا زمانی که این قضیه حل نشود، مشکل افغانستان با پاکستان حل نخواهد شد.

با در نظر داشت این تلاش‌ها، باید گفت که به رسمیت شناختن خط دیورند مشکل افغانستان با پاکستان را حل نخواهد کرد. نخست اینکه هرچند با به رسمیت شناختن دیورند از جانب افغانستان، تشویش‌های پاکستان برای همیشه از بین خواهد رفت، ولی از آنجاییکه خط دیورند عملاً در دست پاکستان است، در حال حاضر این قضیه اهمیت آنچنانی برای پاکستان ندارد. دوم اینکه مشکل اصلی پاکستان در افغانستان یک حکومت طرفدار پاکستان و یا به عبارتی دیگر دست یافتن به "عمق استراتژیک" در افغانستان است، تا روابط افغانستان با هند، در کنترل پاکستان باشد و یا حداقل روابط کابل-دهلی نسبت به روابط کابل-اسلام‌آباد پرتنش باشد.

بنابراین، در حال حاضر با در نظر داشت شرایط حاکم بر منطقه و وضعیت حکومت افغانستان، حل این قضیه ممکن به نظر نمی‌رسد، بالعکس دامن زدن به این قضیه روابط دو کشور را بیش از پیش وخیم‌تر خواهد ساخت.

پایان



ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com info@csrskabul.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

شماره تماس دفتر: (+93) 784089590

ارتباط با مسئولین:

دکتر عبدالباقي امين، رئيس مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی: (+93) 789316120 abdulbaqi123@hotmail.com

حکمت الله خلاند، مسؤول بخش پژوهش‌ها و نشرات: (+93) 775454048 hekmat.zaland@gmail.com

یادآوری: لطفا نظرات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.